

QUÆSTIO VII.

Quare in hac exhortatione diligendi inimicos Christus se declarat autorem, non iubendo, sed dicendo?

33. At Christus D. in præsentia: diligite inimicos vestros. Multorum est sententia, nullum hic esse speciale præceptum diligendi inimicos, quod aliis non sit contentum sub præcepto charitatis, vel misericordiae, ac proinde quod hic non est speciale præceptum diligendi inimicos, sed tantum consilium: sive ergo sit præceptum generale, sive speciale, ut alii volunt, saltem studiosè inquirendum est, cur Dominus abstinere, à verbo iubendi, vel mandandi; ut alibi dixit: Hac mando vobis Ioan. 15. n. 17.

Joan. 15. 34. Quæstionis prima pars inquit, cur Christus Dominus in præsentia ait: Ego autem dico vobis; & non potius, hæc mando vobis, à verbo mandati hic abstinuit, ut alibi est usus, quia consilium, nutus, ac insinuatio superioris efficacius obligat comitatem subditi, quam exercitium, ac impositum mandatum, nam ipsa suavitas, ac lenitas dicendi, & proponendi, fortius domat, ac attrahit voluntatem subditorum, quam dura, & austeria iubendi verba, quia hæc irritant auidios, illa verò suavitas, ac lenitas demulcet, & etiam ad difficilia allicit, & inclinat, ut inimicorum dilectio multis videri poterat: at amicorum dilectionem, quæ facilis & prompta est, mandatum proponit.

Joan. 15. Hac mando vobis ut diligatis invicem, secus ubi de difficili dilectione inimicorum est sermo, non præceptiva voce, sed suavi, & dulci dicendi utitur.

35. Post hominem creatum posuit eum Dominus in Paradiso voluptatis: Præcepit ei dicens: ex omni ligno paradisi comede, de ligno vero scientiæ boni & mali, ne comedas: Genes. 2. n. 19. Merito addubitat Hugo Victorinus in suis annotationibus, an in his verbis contineatur unum, vel duplex præceptum, & ait: Hoc solum est præceptum: de ligno scientiæ ne comedas, quod autem præmittitur, ex omni ligno Paradisi comede, permissio est. Et primum blanditur permitendo, post durus locutus in prohibitione: Valde arduum, & difficile est homini se uno dumtaxat præcepto astrictum videri, ideo supremus omnium legislator, concessa omnium fructuum facultate præceptioni blanditur, ut amplæ indulgentiæ lenocinio Adamum ad obedientiam unus præcepti suborneret, ob magnificæ permissionis blandimentum; & ideo prius blanda permissione eos disponit, & allicit ad implendum præceptum imponendum.

39. Secundò inquit quæstio: Cur non tantum Christus D. ait, Diligite inimicos vestros, sed ego autem dico vobis, diligite inimicos vestros. Cur hic signatè suam personam exprimit: Ego autem: Auctoritas præcipientis ad quæque difficilia adimplenda, ac exequenda multum allicit. Quis enim recuset, ac se neget tanti Domini præcepto: D. Nazianzen. de præcept. ad Virg.

39. Auctoritas dicentis multum movet. D. Nazian. Virg.

nexu sociantur amico.

Ignis, aqua & oënni Christi contraria iussu. Maxime inter se sunt contraria, ac repugnantia ignis, & aqua; sed dum Dei præceptum instat, sub tanti Domini iussu, nexu sociantur amico, ut quilibet in suo loco, suaque sphaera se contineat.

37. Post mortem Iacob timentes ejus filii, ne aliquod malum à Joseph eis inferendum foret ob ejus venditionem factam in Ægyptum, simul illi convenientes mandant ei dicere: Pater tuus præcepit nobis, antequam moreretur, ut hæc tibi verbis illius diceremus: obsecro, ut obliviscaris scelus fratrum tuorum: Genes. 50. n. 26. cur commemorant verba Patris demortui, & non potius verbum promissum ab ipso Joseph, quod nil timerent, cum Dei consilio illuc missus esset, pro eorum salute, ac vita reservanda: nam cum ipse manifestaretur fratribus suis, dixit eis, Genes. 45. n. 5. Nolite pavere: pro salute vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum: & iterum n. 7. Præmisitque me Deus, ut referremini super terram ut escas ad vivendum habere possitis: Nil efficacius ac fortius principi, ac viro generoso, quam verbis suis stare, ac datam fidem adimplere, cum valde ignominiosum sit illam frangere. Cur ergo non verbum datum à Joseph, sed Patris demortui verba annunciant, pro certo statuentes, quod & si fortiter compellatur vir generosus, ne à verbo suo resiliat, multo tamen fortius, ac efficacius movet autoritas dicentis, ne quis audeat repugnare, ac contradicere: nam & si ex ingenuitate sua princeps verbo suo astringatur; tamen autoritate discantis multum crescit verbum, ut vehementer alios impellat, & trahat in suam sententiam.

Plus obligat auctoritas dicentis, quam promissio viri nobiliss.

QUÆSTIO VIII.

Quare Christus D. tantis commendat nobis inimicorum dilectionem?

38. At Christus D. in præsentia: Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, orate pro persecutoribus, & calumniatoribus vos, ut sitis filii patris vestri. Ex quibus satis liquet, quantis commendat Dominus hanc dilectionem; quod satis explicavi citato cap. 14. à q. 15. & deinceps per multas quæstiones. Adde hoc.

39. Primò: Ex D. Leone serm. 8. de Epiphania, cap. 3. si dilectionem Dei, & proximi toto corde in mente repetierit (scil. Deus Pater) inane etiam inimicis suis eadem velit tribui, qua sibi optat impendi, quisquis hujusmodi est Deum, & rectorem; & habitorem sui esse non dubitet. Quid nobiliss & excellentius, quam peculiariter Deum sui habere Rectorem, ac habitorem animæ suæ, in eaque sedem ac sui habitaculum constituere, tantum ex inimicorum amore lucraris; si verò ille tui amoris indignus fuerit: audi D. Chrysostomum homil. 19. comparas. in Epistola ad Hebræos: Quid ergo, inquis, si sit indignus? tanto major erit & merces: pro malignitate sua debes illi gratiam: non secus, quam si impendisset tibi multa millia beneficio-

rum, si diligis inimicum valde malum, mercedem reddidit. D. Chryl. si indignus? tanto major erit & merces: pro malignitate sua debes illi gratiam: non secus, quam si impendisset tibi multa millia beneficio-

rum. Si enim non esset valde malus, neque tibi merces valde concrederet.

40. Hugo. Secundò: Hugo Cardinal. Diligite inimicos vestros. Diligendi sumus propter nos, quia utiles nobis, quia ducunt nos ad portum, quia debita nostra persolvunt. Benefacite his, qui oderunt vos. Si benefeceris inimico, tibi amplius fecisti: Orate pro persecutoribus, & calumniatoribus vos. Ille suas preces multum invalescere facit, qui eas pro inimicis effundit: Ecce quam fortiter, & valide invalescunt preces pro inimicis oblatæ, quod enim pro illis devotè exoptamus, nobis cumulatur, ac feliciter exoptamus. Multum ad beneficium invalescit, quod superabundanti copia in rogatores exuberat: Si benefeceris inimico, tibi amplius fecisti: & oratio tua in sinum tuum exuberanter convertitur; sic ad gratiarum redundantiã invalescit oratio votivè pro offensores exhibita. Et ita inimici debita nostra resolvunt: nam dum nos illis debita condonamus, & veniam pro eis deprecamur, tunc oratio nostra ita in sinum nostrum revertitur, ut & debita nostra coram Deo relaxentur, & veniam nobis inde deprecamur: ergo orate pro persecutoribus, & calumniatoribus vos; quia ille suas preces multum invalescere facit, qui eas pro inimicis effundit.

Oratio pro inimicis multa bona comparat.

41. Quod optimè nos docet Regius Vates Psal. 34. n. 13. Ego autem cum mihi molesti essent indubar cilicio, humiliabam in jejuniis animam meam: & oratio mea in sinu meo convertetur: Cum inimici mei mihi essent molesti suis opprobriis, & contumeliis, ego pro eis rogabam jejuniis, & cilicio; & quid inde consequeretur: & oratio mea in sinu meo convertetur: Chaldaeus: in peccatis meis convertetur. Ad meam, nempe, animam magno fructu revertetur. Juxta illud Christi Luc. 10. num. 6. Quod Discipuli domum ingredientes, dent pacem: Et si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra, sin autem ad vos revertetur. Ad citatum locum Psalms Didymus in catena Græca: Orat, nempe pro eis, & oratio ad ipsam convertitur bona referens, pro quibus facta est, & in sinum orantis convertitur. Quando oras pro inimico, non solum pro eo rogas, sed etiam pro te; quia ipsa oratio magno cumulo ad te revertitur.

Textiò: Hoc maxime ostenditur ex verbis subjectis à Christo: Ut sitis filii patris vestri, qui est in caelis, qui facit solem suum oriri super bonos, & malos: Quæ verba ponderans D. Cyprianus lib. de Zelo, & Livore, cap. 5. ait: si hominibus letum est, gloriosum filios habere consimiles, & tunc maxime generasse delectat, si ad Patrem lineamentis paribus soboles successiva respondeat, quanta major in Deo Patre letitia est, cum quis sic spiritualiter nascitur, ut in actibus ejus, & laudibus divina generositas prædicetur: Magna sanè divinæ beneficentiæ locus est, In diligente inimicos generositas prædicetur: Magna sanè divinæ beneficentiæ locus est, quod sine ulla differentia solem suum faciat oriri super bonos, & malos, & æqualiter pluat super justos & injustos. Illi ergo, qui ex claritate diligunt inimicos, eisque benefaciunt, tanquam verè Dei Filij, speciali elogio Divinæ generositas in eis scintillat, ac resplendet: & quid tam gloriosum, ac magnificentum potest homini contingere, quam quod stemma divina generositas in eo ostendatur, ac declaratur, dum Deo dignam gloriosam filiationem vindicat: ex his magnum patientiæ elogium in tolerante injurias colligit Tertull. lib. de Patient. cap. 5. Ut sitis filii patris vestri, qui in caelis est: Vides, quem nobis Patrem patientia acquirat.

43. Quamvis Esau concepto crudeli odio fratrem suum Jacob vellet occidere, in eumque contumeliosa verba jactasset, & comque revertetur Jacob in Mesopotamiam, ad ipsum Esau misit munera; volens cum ipso pacem, & amicitiam inire: & cum dimissis omnibus remansisset solus, Mansit solus: Ecce vir luctabat cum eo: Genes. 31. n. 24. Qui juxta D. Chrysostom. Vir iste erat ipse Deus; sed unde Jacob in tantum sublimatur, ut manus conferat cum Deo, & quasi parem luctatorem Deum nanciscatur: nam qui in luctam descendunt quasi pares habentur: Jacob injurias illatas à fratre non solum condonabat, & ejus amicitiam, ac benevolentiam toto affectu exoptabat; sed insuper multis donis transmissis erga fratrem se largè beneficium declarabat. Qui autem injurias remittit, amorem inimici affectat, insuperque ei benefacit, ita à Deo sublimatur, ut quasi sibi parem, ac valde similem habeat. Favet D. Ambros. lib. 2. de Jacob, cap. 7. ait: Itaque Jacob, qui cor suum ab omni similitudine mundaverat, ut pacificum affectum gereret, postquam præcedunt omnia, solus mansit, & luctatus est cum Deo, qui enim secularia negligit, ad imaginem, similitudinemque Dei propius accedit: Jacob per totam vitam suam præclarissimis virtutibus refulsit; nunquam tamen ad tantam gloriam pervenit, ut Deum haberet patrem luctatorem, ut modo cum injuriantem benevole, ac benefice prosequitur. Ut pacificum affectum gereret, postquam præcedunt omnia, ad imaginem, & similitudinem Dei propius accedit. Vide quæ dixi citato cap. 1. q. 5. n. 39. 40. & q. 14. n. 103. & 104.

Qui injuriantem benevole, ac benefice prosequitur Deo valde similis D. Ambr.

CAPUT VI.

1. ATTENDITE ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis: alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelis est. 2. Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis & vicis, ut honorificentur ab hominibus: Amen dico vobis, receperunt mercedem suam, 3. Te autem faciente

facien te elemosynam, nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. 4. Ut sit elemosyna tua in abscondito: & Pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi. 5. Et cum oratio, non eritis sicut hypocritæ, qui amant in synagogis, & in angulis platearum stantes orare, ut videantur ab hominibus; amen dico vobis, receperunt mercedem suam. 6. Tu autem cum oraveris intra in cubiculum, & clauso ostio, ora Patrem tuum in abscondito, & Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. 7. Orantes autem nolite multum loqui, sicut ethnici: putant enim, quod in multiloquio suo exaudiantur. 8. Nolite ergo assimilari eis: scit enim Pater vester quid opus sit vobis antequam petatis eum. 9. Sic ergo vos orabitis, Pater vester, qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum. 10. Adveniat regnum tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœlo, & in terra. 11. Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie. 12. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. 13. Et ne nos inducas in tentationem. Sed libera nos à malo. Amen. 14. Si enim demiseritis hominibus peccata eorum: dimittet & vobis Pater vester cœlestis delicta vestra. 15. Si autem non demiseritis hominibus: nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra. 16. Cum autem jejunas, nolite fieri sicut hypocritæ tristes, exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes. Amen dico vobis: quia receperunt mercedem suam. 17. Tu autem cum jejunas, unge caput tuum, & faciem tuam lava. 18. Ne videaris hominibus jejunans, sed Patri tuo, qui est in abscondito: & Pater tuus qui videt in abscondito, reddet tibi. 19. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra: ubi ærugo, & tinea demoliunt, & ubi fures effodiunt, & furantur. 20. Thesaurizate autem vobis thesauros in cœlo: ubi neque ærugo, neque tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt, nec furantur. 21. Ubi enim est thesaurus tuus, ubi est cor tuum. 22. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex: totum corpus tuum lucidum erit. 23. Si autem oculus tuus fuerit nequam: totum corpus tuum tenebrosum erit. Si ergo lumen, quod in te est, tenebræ sunt: ipsæ tenebræ, quantæ erunt? 24. Nemo potest duobus dominis servire aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum sustinebit & alterum contemnet. Non potestis Deo servire, & mammonæ. 25. Ideo dico vobis, ne solliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori vestro, quid induamini. Nonne anima plus est quam esca: & corpus plusquam vestimentum. 26. Respiciite volatilia cœli, quoniam non serunt, neque merunt, neque congregant in horrea, & Pater vester cœlestis pascit illa. Nonne vos magis pluris estis illis. 27. Quis autem vestrum cogitans potest adjicere ad staturam suam cubitum unum? 28. Et de vestimento qui solliciti estis? considerate lilia agri, quomodo crescent: non laborant, neque nent. 29. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua coopertus est sicut unum ex istis. 30. Si autem scœnum agri, quod hodie est, & cras in clibanum mittitur, Deus sic vestit; quanto magis vos minimæ fidei? 31. Nolite ergo solliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur? 32. Hæc enim omnia gentes inquirunt. Scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis. 33. Quærite ergo primum regnum Dei, & justitiam ejus: & hæc omnia adjicientur vobis. 34. Nolite ergo solliciti esse in crastinum. Crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipsi, sufficit diei malitia sua.

ARGUMENTUM CUM Remissionibus.

Quinque explicantur in hoc c. v. r. 1. Docet cavendam esse in bonis operibus ostentationem, & vanam apud homines gloriosam; quod est explicatum tom. 2. in Evang. cap. 15. Secundo, v. 7. Tradit Christus D. modum orandi, præscribitque omnibus orationem

Dominicam; quod explicavit. 2. in Ev. c. 15. Tertio, v. 16. Assignat modum jejunandi absque hypocrisi, cum opera nostra soli Deo debeant placere. Explicavi tom. 2. cap. 16. Quarto, v. 20. Docet thesaurizandum in cœlis. De quo eadem cap. 16. Quinto, v. 24. Vetat, quod non sit servandum duobus dominis, simulque sollicitudinem de victu, vestitu, ceterisque temporalibus. Explicavi t. 2. c. 19. Jesu

Jejunandum absque hypocrisi.

QUESTIO I.

Maxime laudatur jejunium simplex sine hypocrisi.

1. DE hoc multa dixi citato cap. 16. per omnes ferè quæstiones; nunc adversus hypocrisim accipe præclare Chrysol. serm. 7. & ait: *Cum jejunatis, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Si vult, scilicet jejunare, quare tristis; Si non vult, quare jejunus? merito tali pena vivit, qui sibi facit de virtute vitium, mendacium de veritate, de mercede stipendium, de remissione peccatorum: præclare sane hypocrisis malum describit. Si vult, quare tristis? quia quod voluntarium, valde præjuvandum. Et si non vult, quare jejunus? Quia quod non est ex voluntate, nihil coram Deo proficit. Qui sibi facit de virtute vitium: præclarissimam jejunii virtutem degenerare facit in vitium, ac mendacium: & de mercede stipendium: & de mercede, seu præmio, quod virtuti comparat, facit stipendium vitii, seu penam, proindeque mercedem, seu præmium virtutis, commutat in vitium, seu penam, & de remissione peccatorum, Considera ingentem hujus criminis, ac malitiæ exaggerationem; quia sacrum jejunium, quod institutum est ad remissionem peccatorum, miser convertit in magnum, & grande peccatum.*

2. Hoc hominis malum exprobrans Regius Palm. 49. Vates Psalm. 44. num. 19. dicebat: *Os tuum abundavit malitia, & lingua tua concinnabat dolos: malitia oris ejus superabundabat super quamcumque aliam malitiam, & quænam tanta fuit malitiæ exundatio, ipse propheta explicat: concinnabat dolos: Nam dolos ita necebat malus homo, ut aliud clausum animo, aliud promptum in lingua haberet: ut rectè agere, quod publice se vellet, negabat: vafre abigeret, quod se nolle negabat: boni fucos, mali faciem componebat, & occultabat. Lyra. Colorabat falsa, & mendacia ad deceptionem. Unde ait, D. Bernard. serm. 66. in Cantic. Non est virtutes colorare, sed vitia colorare, quasi quodam virtutis minio: Nota tamen, quod ubi nostra vulgata habet, Concinnabat dolos, Chaldaicæ apud Bibliam Maximam habet: loquebatur lingua triplici: Nam hypocrita mendax ad suos dolos concinnandos, ac occultandos, multiplices, ac varia lingua loquitur.*

3. Summam iram, ac vindictam Deus exercuit in Jezabel, ipsa è fenestra præcipitata est, sanguine ejus paries aspersus est, unguæ equorum conculcaverunt eam, & canes comederunt carnes, ac ossa ejus, & maledicta ab ore Regis dicta est. 4. Reg. 9. à num. 33. Cur hæc mulier tam severa, ac dira pœna castigata est? forsitan, quia occidit Nabothem? Nam multi alii occiderunt, & lapidaverunt sanctos Prophetas, de quibus ait Christus D. Jerusalem, Jerusalem, que occidis Prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt: Matth. 23. n. 37. & tamen tam diram pœnam non subierunt, quid ergo habuit Jeza-

bel, quod tam rigido supplicio punita est. Viro justo mortem intulit, non aperta fronte, manifesto odio, sed religionis, ac honoris fucos, scripsit epistolam Magistratibus, dicens: *Prædicate jejunium, & sedere facite Naboth inter primos populi, & submitte duos viros filios Belial contra eum, & falsum testimonium dicant: Benedixit Deum, & Regem.* 3. Reg. 21. n. 10. Ecce quanta in Deum pietas, quantus honor in Naboth, sed & quantus justitiæ prætextu occidit pietate in Deum: *prædicate jejunium: honore impenso in virtum, sedere facite Naboth inter primos, Zelus apparatur ex violato jure humano, & divino: Benedixit Deum, & Regem: & dum non solum Naboth falso perimitur scelere, sed etiam falso, ac ficticio justitiæ colore occiditur; ad suam occisionem omnes veros divinæ justitiæ rigores mulier provocavit, dum tali morte, ait Lyra, Non videretur quæere ejus mortem, sed honorem, Dei scilicet, Regis, ac hominis.*

4. Ejecto Dæmone, sanato muto, & surdo, facta perveritate oblatrant Pharisei, qua occasione Christus D. latum habuit sermonem, dicens: *cum spiritus immundus exierit ab homine, ambulat per loca arida, quærens requiem, & non invenit. Tunc dixit, revertar in domum meam unde exivi: & veniens invenit eam vacantem, scopis mundatam, & ornatam. Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus secum nequiores se, & intrantes habitant ibi, & sunt novissima hominis illius pejora prioribus.* Matth. 12. n. 24. Luc. 11. n. 25. Ecce Dæmon expulsus, qui vitiorum squalore deliciatur, qui repetens suam antiquam domum, invenit eam scopis mundatam per poenitentiam, assumit septem alios Dæmones se nequiores, ut domum jam mundam immunditia repleat voluptuosius inhabitans. D. Aug. præclare lib. 1. Quæstion. Evangel. q. 8. ait, *Cupiditas carnis expulsa per poenitentiam à consuetis operibus, cum non invenitur, in quibus delectationibus requiescat, avidius redit, & rursus occupat mentem hominis: Nota sequentia ad nostrum scopum. & quia non solum habebit ille septem vitia, qua septem virtutibus spiritualibus sunt contraria, sed etiam per hypocrisim se illas virtutes habere simulabit; propterea assumptis septem aliis nequioribus, hoc est ipsa septenaria simulatione redit illa concupiscentia, ut sint novissima hominis pejora, quam erant prima. Habitabat Diabolus in homine septem vitiiis publicis, & manifestis; at homo melior effectus per poenitentiam, apparuerunt in eo septem virtutes. At homo devictus dæmonum machinationibus, à virtutibus cadit, & iterum diabolus cum suis septem vitiiis ingreditur per hypocrisim simulatis sub virtutum specie: & assumit septem spiritus nequiores; iniqui erant illi spiritus, dum ut vitiosi agnoscebantur: at sunt nequiores cum sub virtutum prætextu prodeunt, & sunt hominis illius pejora prioribus: dum videntur sub simulata virtute, quàm erant sub manifesto vitio; quia non solum habebit illa septem vitia, qua septem virtutibus sunt contraria: sed etiam per hypocrisim illas virtutes se habere simulabit.*